

Lezen: twee handleidingen

Zelfbouwen vroeger en nu

Door Manuel Stoffers

“Bijbel van HPV-zelfbouwers”

Wat is er veranderd in pakweg twintig jaar zelfbouwen van ligfietsen? Die vraag kwam bij me op toen ik via-via eindelijk de laatste editie binnenkreeg van *So you want to build an HPV*. Het gaat hier om niets minder dan de “bijbel van HPV-zelfbouwers”, althans volgens de British Human Power Club, de uitgever van het boekje. Het is dit gidsje waarnaar Mike Burrows de lezers van zijn *Bicycle design* verwijst als ze meer willen weten over de bouw van ligfietsen. Logisch, want hij heeft er zelf nog aan meegewerkt.

De laatste, derde uitgave van *So you want* is nog niet zolang geleden verschenen, in 2004, na eerdere edities in 1985 en 1996. Ik beschik helaas niet over de twee eerdere uitgaven om iets over de geschiedenis van het zelfbouwen te kunnen zeggen. Maar ik kan het boekje wel vergelijken met een Duitse zelfbouw-gids uit de jaren tachtig.

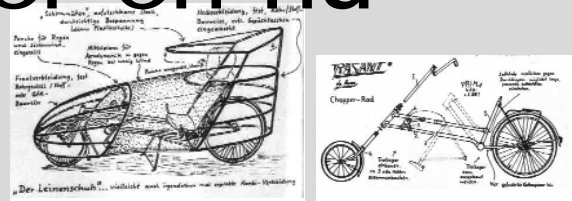
Rob English, *So you want to build an HPV*. British Human Power Club, 3e druk 2004 (1e 1985), 50 blz.

Christian Kutzt & Werner Stiffel, *Chopper-Fahrräder. Einfälle statt Abfälle*. Reihe Fahrrad, Heft 5. Kiel: Werkstatt für ökologische Technik, 2e druk 1989 (1e 1986), 96 blz.

Chopper-Fahrräder werd in 1986 geschreven door de Kielse ingenieur Christian Kutzt in samenwerking met Werner Stiffel, een actieve zelfbouwer en jarenlang voorzitter van de Duitse HPV-vereniging. *Chopper-Fahrräder* belooft de lezer “Pläne, Maße & Tests zum Bau edelster Profi-Liegeräder.”

“Ganz einfache Baupläne, aus Müll, ohne Schweißen” Wie de foto’s en tekeningen in het Duitse gidsje bekijkt, begrijpt al snel dat de uitdrukking “verfijndste prof-ligfietsen” de draak steekt met de gebruikelijke racefiets reclameretoriek. Het boekje zelf is het volstrekte tegendeel van dergelijke gelikte reclameuitingen. De kern ervan is een praktische handleiding waarmee je uit fietswrakken (en eventueel zelfs zonder laswerk) een *Tour Easy*-imitatie lange wielbasis-ligfiets kunt construeren. Het boekje ademt de sfeer van ludiek anar-

Stroomlijn en bouwtekening uit het Duitse gidsje.

chisme. De vele slordige bouwtekeningen die de handleiding verduidelijken zouden zo aan underground comics kunnen zijn ontleend, compleet met begeleidende striptekstjes als “Klapop!, blump, quietsch”. De keuze voor het ‘hergebruik’ van materialen is duidelijk ideologisch ingegeven en komt voort uit verzet tegen de consumptie-maatschappij. Dat geldt trouwens voor het hele enthousiasme dat de “rasante Langstrecken-Räder mit geringem Luftwiderstand” hier ten deel valt. “Auto - nein Danke!” en “Einfälle statt Abfälle” zijn de motto’s.

“When all else fails - Think!” De laatste uitgave van *So you want* ademt de anarchistische en ludieke geest van de Duitse handleiding nog een heel

klein beetje, inclusief cartoons en flauwe – typisch Britse – grapjes (“Useful Advice: When all else fails - Think!”). Maar of het nu door het verschil in tijd of (sub-)cultuur komt, voor de rest zijn er vooral verschillen. Het Engelse gidsje is geen complete handleiding voor de bouw van een ligfiets, maar bevat hooguit een reeks van nuttige overwegingen bij de diverse ontwerp-mogelijkheden. Hoe je vervolgens in concreto aan het werk moet, moet je dan meestal nog zien uit te vinden. Van ecologische motivaties is nergens sprake (“Are you bored with windsurfing? Then look no further - HPV’s are for you”, luidt de eerste zin) en van hergebruikte materialen al helemaal niet. Integendeel: een van de hoofdstukken geeft een lange en gedetailleerde lijst

van (Britse) leveranciers voor de beste en meest uitgebreide materiaal-keuze, inclusief kunststoffen voor het zelf maken van stroomlijnen. En de in het boekje beschreven resultaten van de zelfbouwactiviteiten mogen zonder enige ironie tot de “edelste Profi-Liegeräder” worden gerekend. De vergelijking van de beide omslagillustraties spreekt wat dat betreft boekdelen. Om over de gelikte zelfbouw lowracer *Hachi* van *So you want*-redacteur Rob English maar te zwijgen: een met behulp van Auto-CAD in vloeiende lijnen ontworpen, “laser cut and welded”, getriangeluleerd aluminium monocoque frame.

De Hachi van Rob English.

Van slordige zelfbouw hippy-fietsen, naar gelikt hi-tech design en dito materialen: dat is het beeld dat uit de vergelijking van de oude Duitse en de recente Engelse zelfbouw-gids naar voren komt. In Nederland is het ongetwijfeld niet anders gegaan. Het Duitse gidsje was voor € 4,00 enkele jaren geleden nog verkrijgbaar bij Liegerad-Datei Verlag (www.liegerad.de). De Engelse handleiding is voor £ 7,50 (inclusief porto) te krijgen via de BHPC (zie: www.bhpc.org.uk - daar is ook een inhoudsopgave te vinden). De eigenwijze Britten doen helaas niet aan euro’s of credit cards.